Soo koobid
Warbixinta Horumarka Dawlada ee Weydiinta Grenfell Tower

bisha Shanaad 2025

Nuxurka

Soo koobid 2

Dulmar 2

Hordhac 2

Dabagalka talooyinka weydiinta Grenfell 3

Cusbooneysii dib u habaynta ballaaran 4

Dib u habaynta guryaha bulshada 4

Hufnaan iyo kormeer 4

Cusboonaysiinta kooban ee talooyinka 5

Warshadaha dhismaha 6

La taliyaha sare ee dhismaha 6

Mashiinnada Dawladda 6

Gaaska alwaaxyada 6

Adeegyada dab-demiska iyo samatabbixinta 7

Jawaabta iyo soo kabashada 7

Dadaka u nugul 8

Qorshayaasha Bixinta Degdegga ah ee Shakhsi ahaaneed ee deegaanka (PEEPs) 8

Soo koobid

Dulmar

Dulucda	Tirada talooyinka	Oo socda	Dhameystiran
Warshadaha dhismaha	28	28	0
Adeegyada dab-demiska iyo samatabbixinta	13	13	0
Jawaabta iyo soo kabashada	14	14	0
Dadaka u nugul	3	2	1
Wadarta	**58**	**57**	**1**

Hordhac

Tani waa warbixintii horumarka ee ugu horeysay ee dowladda ee ku saabsan Weydiinta Grenfell Tower: Talooyinka Wajiga 2.

Dawladdu waxay aqbashay dhammaan natiijooyinka Weydiinta waxayna qaadi doontaa tallaabo dhammaan 58-ka talooyinka si loo dhiso nidaam sharciyeysan oo aad u adag oo la aamini karo si loo gaarsiiyo badbaado, guryo tayo leh qof walba.

Waxaan daabici doonaa warbixinada horumarka saddexdii biloodba mar ilaa dhammaan talooyinka la fuliyo.

Jadwalka guud ee hirgelinta iyo gaarsiinta waxaa lagu dari doonaa cusboonaysiinta horumarka bisha Sagaalaad. Waxaan fileynaa in ay qaadan doonto ugu yaraan afar sano in dhammaan talooyinka la dhammaystiro, sababta oo ah baahida loo qabo sharciga aasaasiga ah oo ku xiran waqtiga Baarlamaanka. Waxaan u shaqeyneynaa sida ugu dhaqsaha badan si aan u gaarsiino dhammaan 58 talooyinka, anagoo hubinayna in tallaabada la qaaday ay tahay tan ugu waxtarka badan.

Qaar ka mid ah talooyinka ayaa lagu dhammeyn doonaa bilo gudahood, sida Mashiinnada Dawladda (3), oo u baahan isbeddel maamul, iyo Kormeeraha Kormeeraha Dab-demiska iyo Adeegyada Badbaadinta (31, 32 iyo 33), kuwaas oo horeyba looga hadlay ka hor intaan warbixinta wajiga 2 la daabicin.

Talooyinka kale waxay u baahan yihiin dib u eegis, la tashi iyo isbeddel sharci, kaas oo qaadan doona waqti dheer. La-talinta talooyinka sida abuurista hal-hawlgalayaasha dhismaha (1) iyo kulliyadda dab-damiska iyo samatabbixinta (29 iyo 30), ayaa bilaaban doona xagaaga ka dib. Talooyinkani waa inay maraan wada tashi ka hor inta aan loo tixgelin sharci.

Talooyinka u baahan sharciga aasaasiga ah, waxaan u baahan doonaa inaan u tartanno waqtiga Baarlamaanka. Meel kasta oo ay suurtagal tahay waxaan sahamin doonaa habab degdeg ah oo lagu hirgeliyo talooyinka.

Dabagalka talooyinka weydiinta Grenfell

Waxaan noqon doonaa mid daah-furan habka aan uga warbixinno horumarka ka dhanka ah gaarsiinta 58-ta talooyinka ay bixiso Grenfell Tower Inquiry.

Wasiirradu waxay dib u eegis ku samayn doonaan shaqada la qabanayo si loo dhamaystiro talooyinka saddexdii biloodba mar. Taas oo lagu xaqiijinayo in dowladdu aysan ka waayin shaqada la qabanayo. Waxay eegi doonaan xawliga shaqada, xallin doonaan arrin kasta oo xannibaysa bixinta waxayna ansixin doonaan warbixinnada horumarka saddex biloodlaha ah.

Warbixinaha horumarka waxa la daabici doonaa saddexdii biloodba mar (bisha Labaad, Shanaad, Sideedaad iyo Laba iyo Tobnaad) ilaa dhammaan talooyinka la hirgeliyo.

Warbixinaha waxaa ku jiri doona cusboonaysiinta saddexda Wajiga 1 talooyinka ee la xidhiidha Qorshayaasha Bixinta Degdegga ah ee Shakhsi ahaaneed (PEEPs) ee loogu talagalay dadka nugul ee ka imanaya dhismayaasha dhaadheer ilaa laga hirgeliyo.

Warbixinadu waxay raaci doonaan qaab isku mid ah rubuci kasta. Waxaa jiri doona bog kooban ka dibna cusboonaysiin ku saabsan talo bixin kasta oo Waji 2 ah iyo taloyinka Wajiga 1 ee la xidhiidha PEEPs oo mawduuc lagu ururiyey.

Bogga koobani waxa uu dulmar ka bixin doonaa heerka ay marayso talooyinka shaxda shaxda lagu soo ururiyey. Waxay soo koobaysaa shaqadii la qabtay si loo soo bandhigo talooyinka iyo sida tani ay ula xiriirto aragtida fog ee dowladda ee ku aaddan sii wadida dib-u-dhiska kalsoonida dadka ee dhismahayada iyo nidaamyada badbaadada dabka iyo bixinta natiijooyin wanaagsan dadka deggan dalka oo dhan. Bogga kooban waxaa loo tarjumi doonaa 11 luqadood oo inta badan laga isticmaalo gudaha bulshada Grenfell.[1]

Talooyinka waxaa loo qaybiyaa mawduuc ahaan iyadoo la adeegsanayo mawduucyo isku mid ah oo ay adeegsatay Weydiinta Grenfell Tower: warshadaha dhismaha; adeegyada dabka iyo samatabbixinta; jawaab celinta iyo soo kabashada; iyo dadka nugul. Talooyinka 1-aad ee la xidhiidha PEEPs waxa lagu kooxaysan doonaa dulucda dadka nugul.

Talo kasta waxaa la siin doonaa xaalad (socota ama la dhammeeyo) waxayna tusi doontaa ururka mas'uulka ka ah bixinta. Talo kasta, waxaan ku dari doonaa macluumaadka ku saabsan waxa ay dowladdu ka go'an tahay inay qabato, waxa ay ka dhigan tahay dhammaystirka iyo cusbooneysiinta horumarka rubuckan.

[1] 11-ka luqadood waa: Amxaari, Carabi, Farsi (Faarsi), Talyaani, Boortaqiis, Isbaanish, Soomaali, Tagalog (Filipino), Tigrinya, Urduu iyo Fiyatnaamiis.

Marka ay talooyinka ku wajahan yihiin maamulada deegaanka, waxaanu ka warbixin doonaa shaqada aanu ku taageereyno talooyinkan. Ka warbixin mayno horumarka ay sameeyeen maamullada hoose ee gaarka ah si loo fuliyo talooyinkan.

Cusbooneysii dib u habaynta ballaaran

Dib u habaynta guryaha bulshada

Deganayaashu waa inay udub dhexaad u noqdaan nidaamyada naqshadeeya, dhisaya oo dayactiraya dhismayaasha. Waa in had iyo jeer loola dhaqmo si sharaf leh oo ixtiraam leh, heli karaan sixitaan marka ay wax dhacaan iyo in si habboon loo maqlo aragtidooda.

Waxaan sii wadeynaa inaan horumar ka sameyno dib-u-habaynta guryeynta bulshada ee aan ku qeexnay jawaabta buuxda ee dowladda.

Waxaan kordhinay Guddiga Deganeyaasha Guryeynta Bulshada si ay codadka kireystayaasha guriyeynta bulshadu u sii wadaan inay gacan ka geystaan horumarinta siyaasadda qaranka.Bishii Saddexaad, waxaan xubnaha guddiga kala hadalnay waxa ay u maleynayaan in mudnaanta dowladda ee guriyeynta bulshada ay tahay inay noqdaan, si aan u ogeysiino horumarinta Istaraatiijiyada Guriyeynta muddada-dheer. Baroness Taylor, Kaaliyaha Xoghayaha Dawladda Hoose ee Guriyeynta iyo Dawladda Hoose ee Baarlamaanka, ayaa la kulantay guddiga buuxa bishii Shanaad si ay ugala hadlaan saameynta nidaamka cusub ee sharciyeynta macaamiisha ka dib sanadka ugu horreeya ee hawlgalka, waxayna ka jawaabtay su'aalaha xubnaha ee arrimo badan oo kala duwan.

Waxa aanu kordhinay barnaamijka Afarta Milyan ee Guryaha kaas oo siiya macluumaad iyo tababar ku saabsan kiraystayaasha xuquuqdooda iyo sidii ay ula macaamili lahaayeen hantiilayaasha.

Waxaan soo gebagebeynay baaqii caddaynta ee ku saabsanaa maamulka hay’adaha maamulka ee loo igmaday. Waxaan falanqeyneynaa jawaabaha waxaana dajin doonnaa tillaabooyinka xiga waqtiga ku habboon.

Hufnaan iyo kormeer

Dawladdu waxay aqoonsan tahay in talooyinka weydiinta dadweynaha ee la socodka fulinta aanay hadda ku filnayn.

Weydiinta Grenfell Tower waxay ku talisay in loo sameeyo shuruud sharci ah dawladda si ay u ilaaliso diiwaanka dadweynaha ee la heli karo ee talooyinka ay bixiyaan guddiyada la soo xulay, baadhayaasha iyo weydiimaha dadweynaha.

Waanu aqbalnay taladan mabda'a ahaan, waxaanan ka samayn doonaa diiwaanka GOV.UK dhammaan talooyinka ay bixiyeen weydiimaha dadwaynaha laga soo bilaabo 2024 marka la gaadho xagaaga 2025. Tan waa la cusboonaysiin doonaa oo waa la ballaarin doonaa si loo qabto talooyinka weydiinta mustaqbalka. Tani waxay noqon doontaa hannaan waara oo lagula socdo laguna daba-galo fulinta dawladda ee talooyinka weydiinta. Waxay u oggolaan doontaa dadweynaha inay la socdaan horumarka dhaqan-gelinta iyo hubinta in talooyinka weydiintu aanay lumin.

Dawladdu waxa ay go'aansatay in ay wanaajiso hufnaanta iyo helidda talooyinka weydiinta iyo ka hortagga dhimashada mustaqbalka ee warbixinnada ay dawladdu hesho, iyo tallaabada laga qaadayo iyaga.

Weydiinta Grenfell Tower waxay ku talisay in baadhista fulinta dawladda ee talooyinka ay noqoto arrin u taal Baarlamaanka. Tani waxay la socotaa talooyinka ay soo jeediyeen Baaritaanka Dhiiga Xanuunka iyo Guddiga Baarista Sharciga ee Aqalka Sare. Baarlamaanka ayaa mas'uul ka ah qabanqaabada baaritaankiisa; Xukuumaddu waxay sii wadi doontaa inay la shaqeyso Baarlamaanka si ay u taageeraan baaritaanka.

Dawladdu waxay sahaminaysaa habab lagu wanaajinayo hufnaanta iyo isla xisaabtanka talooyinka loo soo jeediyo ee su'aalaha iyo taas oo qayb ka ah dib-u-habaynta ballaadhan ee su'aalaha. Tani waa shaqo la taaban karo, oo uu hogaaminayo Xafiiska Golaha Wasiirada, ujeedadeedu tahay in la hagaajiyo sida aan u aqoonsano khaladaadka, oo aan si degdeg ah runta u gaarno. Shaqadani waxay weli ku jirtaa heerarkeedii hore, laakiin waxaan sii wadi doonaa cusbooneysiinta shaqada siyaasaddan muhiimka ah.

Cusboonaysiinta kooban ee talooyinka

Qaybtani waxa ay bixinaysaa cusboonaysiin kooban oo ku saabsan shaqada la qabtay si loo soo jeediyo talooyinka tan iyo jawaabta buuxda ee dawladda (26ka bisha Labaad 2025). Waxaa lagu kooxeeyay mawduucyada ay adeegsatay Weydiinta.

Waxaad ka heli kartaa warar faahfaahsan oo ku saabsan dhammaan talooyinka addoo isticmaalaya xiriiriyeyaasha soo socda:

- Warshadaha dhismaha
- Adeegyada dab-demiska iyo samatabbixinta
- Jawaabta iyo soo kabashada
- Dadaka u nugul

Warshadaha dhismaha

La taliyaha sare ee dhismaha

Waxaan magacaabi doonaa La-Taliyaha Sare ee Dhismaha (CCA) sida ugu dhaqsaha badan: waxaan dooneynaa inaan si degdeg ah u galno CCA ku meel gaar ah, kahor ballanta joogtada ah sanadka soo socda. Waxaan bilownay wacyigelin aan la yeelanay musharaxiinta suurtagalka ah ee doorka ku-meel-gaarka ah ee CCA waxaanan qorsheyneynaa inaan ku dhawaaqno musharax guuleysta xagaagan. Taas waxa barbar socda, waxaanu ka shaqaynaynaa sidii aanu u dhamaystiri lahayn baaxada iyo habka magacaabista doorka CCA ee joogtada ah.

La-taliyaha sare ee dhismaha wuxuu siin doonaa talooyin madax-bannaan oo ku saabsan wasiirrada, isagoo la shaqeynaya dawladda iyo warshadaha si dib loogu dhiso kalsoonida deegaanka la dhisay. Waxay si dhow ula shaqayn doonaan warshadaha si ay u dhaqaajiyaan isbeddelka qaybta oo dhan. Mudnaanta koowaad waa in ay gacan ka geysato qaabeynta naqshadeynta iyo hirgelinta hal-hawlgalayaasha dhismaha.

Mashiinnada Dawladda

Ra'iisul Wasaaraha ayaa bishii Labaad ku dhawaaqay in mas'uuliyadda dhammaan howlaha dab-demiska ee Wasaaradda Arrimaha Gudaha loo wareejin doono Wasaaradda Guriyeynta, Bulshooyinka iyo Dowladaha Hoose (MHCLG). Sida uu ku dhawaaqay Ra’iisul Wasaaraha, Wasaaradda Arrimaha Guduhu waxay sii hayn doontaa maamulka Qandaraaska Adeegga Mawjada Hawada isagoo ka wakiil ah MHCLG waxayna sii ahaan doontaa mas'uul ka ah Barnaamijka Isgaarsiinta Mobilka ee Adeegga Degdegga ah iyo Kormeeraha Adeegyada Dabka & Dabka iyo Samatabbixinta (HMICFRS). Go'aankani wuxuu dhaqan galay iyada oo loo marayo mashiinada rasmiga ah ee isbeddelka dawladda 1dii bisha Afraad 2025, iyada oo hawlaha dabka iyo badbaadada dhismuhu ay hadda ka warbixiyeen hal Xoghaye Dawladeed.

Tani waxay bixin doontaa hab isku xidhan oo dadka lagaga ilaalinayo dabka guryahooda.

Alex Norris hadda waa wasiirka mas'uulka ka ah dabka iyo dhismaha siyaasadda badbaadada waxaana socda shaqada si loo taageero si habsami leh oo wanaagsan oo dhammaan hawlaha u dhexeeya waaxaha.

Waqtigan xaadirka ah, mas'uuliyiinta ka shaqeeya badbaadada dabka ayaa weli ku sugan Xafiiska Arrimaha Gudaha, laakiin waxay hoos imaanayaan Ra'iisul Wasaare ku xigeenka. Waxaan filaynaa in shaqada wareejinta la dhammeeyo 2025.

Gaaska alwaaxyada

Maamulka Caafimaadka iyo Badbaadada (HSE) waxay caddaymo ka soo ururiyeen hawl-wadeenada shabakada gaaska caqabadaha ku wajahan gelitaanka tubooyinka go'doominta dhuumaha iyo hababka kormeerka hadda, iyagoo xusaya isbeddelada tan iyo dabkii Grenfell.

Ikhtiyaarada ugu horreeya ayaa la sameeyay si wax looga qabto arrimaha lagu soo jeediyay talo-bixinta, waxaana socda dadaallo lagu horumarinayo kuwan.

Diirada muhiimka ah ee xulashooyinka ayaa ah xiriirka ka dhexeeya wadayaasha shabakada gaaska, milkiilayaasha dhismayaasha iyo milkiilayaasha dhulka iyo baahida loo qabo in la dhiso wacyiga muhiimada ay leedahay go'doominta tuubooyinka si loo hubiyo in la heli karo marka loo baahdo.

Adeegyada dab-demiska iyo samatabbixinta

Golaha Hogaamiyaasha Dab-demiska Qaranka (NFCC) ayaa sameeyay qorshe hawleed iyo gudbin bishii Abriil, kaas oo si ballaadhan loola wadaagi doono daneeyayaasha muhiimka ah dhammaadka bisha Shanaad . Si loo wargaliyo qorshahan, NFCC waxay sahan ku samaysay Adeegyada Dabka iyo samatabbixinta (FRS) si ay u dejiso booska aasaasiga ah ee FRS ee ku saabsan talooyinka. NFCC waxay hadda qiimaynaysaa jawaabaha si ay u go'aamiso halka ay ka jiraan goldaloolooyinka iyo baahida taageerada.

Jawaabta iyo soo kabashada

Dowladda waxaa ka go'an in ay kordhiso adkeysiga UK si ay u gaarsiiso khataro kala duwan iyo carqaladeyn weyn oo uu dalku la kulmi karo. Xafiiska golaha wasiiradu waxa uu la shaqaynayaa ururada heer qaran iyo heer deegaanba si ay dib u eegis ugu sameeyaan waxa si fiican u shaqaynaya si loo hagaajiyo adkeysiga iyo in la tixgeliyo waxa loo baahan yahay in si ka duwan loo qabto. Natiijada shaqadan waxaa lagu daabici doonaa iyada oo loo marayo istaraatiijiyada adkeysiga ee dowladda ka dibdib u eegista Kharashka.

Horumarka ilaa hadda waxaa ka mid ah furitaanka akadeemiyada Resilience UK ee bisha Afraad 2025 si loo hagaajiyo joogtaynta, tayada iyo helitaanka tababbarka adkeysiga. Akadeemiyadu waxay dhisi doontaa xirfadaha adkeysiga bulshada oo dhan, iyadoo tababaraysa in ka badan 4000 oo qof sanadkiiba adkeysi iyo doorar degdeg ah. Markii ugu horreysay, tani waxay ku salaysan tahay dib-u-eegis madax-bannaan, oo la daabacay Heerarka Shaqada Qaranka oo dejiya rajooyin cad oo aqoonta iyo xirfadaha ay dadku uga baahan yihiin doorkooda adkeysiga.

Dawladdu waxa ay aqoonsanaysaa oo ay taageertaa dadka ay dhici karto in ay si aan qiyaas lahayn u saamaysay xaalad degdeg ah. Xarunta Xaaladda Qaranka iyo Xafiiska Tirakoobka Qaranka ayaa abuuray Qalabka Nuglaanta Halis si loo ogaado meelaha ay ku nool yihiin tiro badan oo dad ah oo u baahan kara taageero dheeraad ah marka ay xaalad adag jirto. Tani waxay hadda diyaar u tahay UK iyo wasiirro iyo mas'uuliyiin ka tirsan dawladda la wareejiyay. Qalabku wuxuu bixiyaa macluumaadka wakhtiga-dhabta ah ee khataraha, sida digniinaha cimilada iyo korontadu go'an tahay, iyo xogta muhiimka ah ee kooxaha kuwaas oo laga yaabo inay si xun u saameeyaan khatarta gaarka ah. Qalabku wuxuu bixiyaa macluumaadka wakhtiga-dhabta ah ee khataraha, sida digniinaha cimilada iyo korontadu go'an tahay, iyo xogta muhiimka ah ee kooxaha kuwaas oo laga yaabo inay si xun u saameeyaan khatarta gaarka ah.

Tilmaantan waa qayb ka mid ah dadaalka ballaadhan ee dawladdu ku doonayso inay ku casriyayso hagidda qaranka muhiimka ah. Dawladdu waxa kale oo ay dhawaan daabacday Buugga Amber-Maaraynta xasaradaha ee dawladda dhexe (Amber Book), kaas oo wax ka beddelaya Fikradda Dawladda Dhexe ee Hawlgallada Gurmadka iyo Soo-kabashada. Buugga Amber waxa ku jira qayb cusub oo dhinacyada aadanaha ah, si cadna u aqoonsanaysa baahida loo qabo tixgelinta bini'aadantinimo ee wax ka qabashada dhibaatooyinka.

Dadaka u nugul

Qorshayaasha Bixinta Degdegga ah ee Shakhsi ahaaneed ee deegaanka (PEEPs)

Qorshayaasha Bixinta Degdegga ah ee Shakhsi ahaaneed ee deegaanka (PEEPs) ayaa amri doona mulkiilaha ama maamulaha dhismaha:

- waxay la macaamilaan dadka deegaanka ee nugul.
- waxay tixgelisaa sida loo hagaajiyo badbaadadooda dabka iyo daad-gureynta.
- u sahlaysa dhammaan dadka deegaanka inay fahmaan waxa ay tahay inay sameeyaan haddii uu dab kaco.
- siiyaan macluumaadka adeegyada dab-demiska iyo samatabbixinta haddii ay u baahdaan inay taageeraan daadgureyntooda.
- waajib ku ah qorshaha daad-gureynta heerka dhisme ee dhismayaashan.

Dawladdu waxay dejin doontaa Residential PEEPs sharci labaad, kaas oo lagu dabaqi doono dhammaan dhismayaasha dhaadheer ee la deggan yahay, iyo dhismayaal degganaansho dhexdhexaad ah oo leh xeelado daadgureynta isku mar ah. Sharcigan sare waxa la dajin doonaa dabayaaqada 2025, oo la filayo dhamaadka bisha lixaad 2025, iyada oo ku xidhan jadwalka Baarlamaanka.

Dawladdu waxay ballan-qaadday maalgelin 2025/26 si ay u bilawdo shaqadan muhiimka ah iyada oo taageerta bixiyeyaasha guryaynta bulshada si ay u gaarsiiyaan Degganaanshaha PEEPs kirayayaashooda. Maalgelinta sanadaha mustaqbalka waxa lagu xaqiijin doonaa Dib-u-eegidda Kharashaadka soo socda.

Hagitaan ayaa la soo saari doonaa ka dib dejinta xeerarka, ka dib talooyinka ka yimaada daneeyayaasha qabyada, oo ay ku jiraan kooxaha naafada.

Dawladdu waxay sidoo kale horumarinaysaa qalab lagu taageerayo Dadka Mas'uulka ah hirgelinta PEEP-yada deegaanka.